

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO
GJKATA KUSHTETUESE
USTAVNI SUD
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 11. marta 2024. godine
Br. ref.: RK 2396/24

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KI82/23

Podnosilac

Miradije Gashi Sheremeti
Ocena ustavnosti presude [ARJ-UZVP. br. 82/2022] Vrhovnog suda od
3. novembra 2022. godine

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Gresa Caka-Nimani, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija
Nexhmi Rexhepi, sudija i
Enver Peci, sudija

Podnosilac zahteva

- Zahtev je podnela Miradije Gashi Sheremeti iz Peći (u daljem tekstu: podnositeljka zahteva), koju zastupa Venera Gashi Selmanaj, advokat iz Istoka.

Osporena odluka

2. Podnositeljka zahteva osporava presudu [ARJ. UZVP. br. 82/2022] Vrhovnog suda od 3. novembra 2022. godine.
3. Zastupnica podnositeljke zahteva je osporenu presudu Vrhovnog suda primila 4. januara 2023. godine.

Predmetna stvar

4. Predmetna stvar je ocena ustavnosti osporene presude Vrhovnog suda, kojom su podnositeljki zahteva navodno povređena osnovna prava i slobode, zagarantovana članovima 22. [Direktna primena međunarodnih sporazuma i instrumenata], 23. [Ljudsko dostojanstvo], 27. [Zabrana mučenja, surovog, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja], 24. [Jednakost pred zakonom] i 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav) u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje), članovima 13. i 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: EKLJP), članovima 7, 10. i 23. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: UDLJP), članovima 2, 3, 14. i 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, članovima 1. i 16. Konvencije protiv torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih kazni i postupaka i članovima 2. i 11. Konvencije protiv diskriminacije žena.

Pravni osnov

5. Zahtev je zasnovan na stavovima 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članovima 22. (Procesuiranje podnesaka) i 47. (Individuealni zahtevi) Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 25. (Podnošenje zahteva i odgovora) Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik).
6. Dana 7. jula 2023. godine, Poslovnik o radu Ustavnog suda Republike Kosovo br. 01/2023 je objavljen u Službenom listu Republike Kosovo i stupio je na snagu 15 dana nakon njegovog objavljivanja. Shodno tome, prilikom razmatranja zahteva, Ustavni sud se poziva na odredbe gore navedenog Poslovnika. S tim u vezi, shodno pravilu 78. (Prelazne odredbe) Poslovnika o radu br. 01/2023, izuzetno će pojedine odredbe Poslovnika o radu br. 01/2018, nastaviti da se primenjuju na predmete koji su registrovani u Sudu pre njegovog stavljanja van snage, samo ukoliko su i u meri u kojoj su povoljnije za stranke.

Postupak pred Sudom

7. Dana 19. aprila 2023. godine, podnositeljka je podnela svoj zahtev Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
8. Dana 3. maja 2023. godine, predsednica Suda je odlukom [br. GJR. KI82/23] imenovala sudiju Envera Pecija za sudiju izvestioca, dok je odlukom [br. KSH. KI82/23] imenovala Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Gresa Caka-Nimani (predsedavajuća), Bajram Ljatići i Radomir Laban, članovi.
9. Dana 5. juna 2023. godine, Sud je obavestio zastupnicu podnositeljke o registraciji zahteva i poslao kopiju zahteva Vrhovnom sudu.

10. Dana 26. jula 2023. godine, Sud je od Osnovnog suda u Prištini (u daljem tekstu: Osnovni sud) tražio da dostavi povratnicu, kojom se dokazuje kada je podnositeljka primila osporenu odluku Vrhovnog suda.
11. Dana 27. jula 2023. godine, Osnovni sud je dostavio Sudu traženu povratnicu.
12. Dana 30. januara 2024. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno iznelo preporuku Sudu o neprihvatljivosti zahteva.

Pregled činjenica

13. Podnositeljka zahteva se poziva na slučaj Suda KI89/14, u kome je podnosilac zahteva bilo Ministarstvo poljoprivrede – Kosovska agencija za šume i u kome je podnositeljka zahteva bila stranka u postupku. Međutim, Sud primećuje da činjenice u slučaju KI89/14 nisu međusobno povezane sa činjenicama u trenutnom slučaju KI82/23, pošto se radi o novom sudskom postupku.

Kratak pregled činjenica u vezi sa žalbom podnositeljke zahteva na disciplinsku meru “pismena opomena”

14. Na osnovu spisa predmeta, podnositeljka zahteva je bila zaposlena na radnom mestu službenika za ekonomske poslove pri Koordinacionoj direkciji Kosovske agencije za šume (u daljem tekstu: KAŠ) u opštini Peć.
15. Dana 10. aprila 2014. godine, direktor KAŠ-a u Peći joj je izrekao pismenu opomenu [br. PE/APK-284/2014] iz razloga što je napustila radno mesto, a da nije opravdala svoj odlazak.
16. Dana 22. aprila 2014. godine, podnositeljka zahteva je uložila žalbu Komisiji za rešavanje sporova i žalbi KAŠ-a protiv disciplinske mere “pismena opomena” koju joj je izrekao direktor KAŠ-a u Peći.
17. Komisija za rešavanje sporova i žalbi pri KAŠ-u je odlukom [br. ZPD-092/14] odbila, kao neosnovanu žalbu, podnositeljke zahteva.
18. Dana 20. juna 2014. godine, podnositeljka zahteva je uložila žalbu NNOCSK-u protiv odluke [br. ZPD-092/14] Komisije za rešavanje sporova i žalbi KAŠ-a.
19. Dana 8. jula 2014. godine, NNOCSK je odlukom [A 02/268/2014] odlučio: (i) odbija se kao neosnovana žalba žalilje Miradije Gashi-Sheremeti, pod br. 02/26812014 od 20.06.2014. godine; (ii) ostaje na snazi odluka br. ZPD-092/14 Komisije za rešavanje sporova i žalbi Kosovske agencije za šume od 20.05.2014. godine.
20. Dana 4. avgusta 2014. godine, podnositeljka zahteva je izjavila žalbu Osnovnom sudu u Peći protiv odluke NNOCSK-a, zbog pogrešne primene zakonskih odredbi i pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja.

Kratak pregled činjenica u vezi sa disciplinskom merom “prestanak radnog odnosa”

21. Na osnovu spisa predmeta, podnositeljki zahteva je direktor KAŠ-a u Peći izrekao tri pismene opomene, odnosno opomenu [ref.: PE/APK-284/2014] od 10. aprila 2014. godine; opomenu [ref.: PE/APK-294/2014] od 18. aprila 2014. godine; i opomenu [ref.: PE/APK-311/2014] od 25. aprila 2014. godine.

22. Dana 2. maja 2014. godine, direktor KAŠ-a u Peći je podneo zahtev [Ref. PE/APK-321/2014] za pokretanje disciplinskog postupka protiv podnositeljke zahteva.
23. Dana 7. maja 2014. godine, menadžer Kancelarije za osoblje i razvoj ljudskih resursa pri KAŠ-u je uz dopis Ref. ZPD-069/14 uputio predmet Disciplinskoj komisiji KAŠ-a na postupanje.
24. Dana 30. maja 2014. godine, Disciplinska komisija KAŠ-a je odlukom [Ref. APD-100/2014] odlučila: (i) da je podnositeljka zahteva odgovorna za teže povrede radnih obaveza, odnosno nepoštovanje radnog vremena, neobaveštavanje o izostanku sa posla, napuštanje radnog mesta bez prethodne najave i odobrenja, kao i za neispravljanje svog ponašanja u pogledu ovih radnji ni nakon izricanja tri pismene opomene od svog direktnog rukovodioca. Disciplinska komisija je utvrdila da je došlo do težih povreda Uredbe o radnom vremenu br. 05/2010, odnosno njenog člana 7. stavovi 1, 2, 4, pa je jednoglasno odlučila da joj se izrekne disciplinska mera: prestanak radnog odnosa u civilnoj službi bez nanošenja štete ili odbijanja prava na penziju od strane Disciplinske komisije, prema članu 66. stav 4. tačka 4.3 Zakona br. 03/L-149 o civilnoj službi Kosova i shodno članu 8. stav 1. tačka 1.4 Uredbe 04/2011 o disciplinskim postupcima u civilnoj službi Kosova.
25. Dana 16. juna 2014. godine, podnositeljka zahteva je izjavila žalbu Komisiji za rešavanje sporova i žalbi KAŠ-a protiv odluke [Ref. APD-100/2014] Disciplinske komisije KAŠ-a od 30. maja 2014. godine, zbog bitnih povreda zakonskih odredbi.
26. Dana 18. jula 2014. godine, Komisija za rešavanje sporova i žalbi KAŠ-a je odlukom [Ref. ZPD-144/14] odbila, kao neosnovanu, žalbu podnositeljke zahteva i ostavila na snazi odluku [Ref. ZPD-100/2014] Disciplinske komisije KAŠ-a od 30. maja 2014. godine.
27. Dana 22. avgusta 2014. godine, podnositeljka zahteva je uložila žalbu Nezavisnom nadzornom odboru za civilnu službu Kosova (u daljem tekstu: NNOCSK) protiv odluke Komisije za rešavanje sporova i žalbi KAŠ-a.
28. Dana 22. oktobra 2014. godine, NNOCSK je odlukom [A 02/353/2014] odlučio sledeće: (i) Odbija se kao neosnovana žalba pod brojem 02/353/2014 od 22.08.2014. godine, koju je podnela žalilja Miradije Gashi – Sheremeti iz Peći; (ii) Ostaje na snazi odluka sa brojem reference ZPD144/14 Komisije za rešavanje sporova i žalbi KAŠ-a od 17.07.2014. godine; (iii) Obavezuju se izvršni direktor i menadžer Kancelarije za osoblje i razvoj ljudskih resursa da izvrše ovu odluku u roku od 15 dana od dana prijema ove odluke; (iv) Nezavisni nadzorni odbor za civilnu službu Kosova mora biti obavešten u pisanoj formi nakon preduzimanja radnji u skladu sa ovom odlukom.
29. Dana 20. novembra 2014. godine, podnositeljka zahteva je podnela tužbu Osnovnom sudu u Prištini protiv odluke [A 02/353/2014] NNOCSK-a, u kojoj je tražila poništenje navedene odluke.
30. Dana 14. jula 2016. godine, Osnovni sud je presudom [A. br. 2333/2014] usvojio kao osnovan tužbeni zahtev podnositeljke zahteva i poništio odluku [A 02/353/2014] NNOCSK-a od 22. oktobra 2014. godine.
31. Neutvrđenog datuma, NNOCSK je uložio žalbu protiv presude Osnovnog suda, kojom je osporio njenu zakonitost, zbog povrede zakonskih odredbi upravnog i parničnog postupka, pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primene materijalnog

prava, sa predlogom da se žalba usvoji i ožalbena presuda poništi i ostane na snazi odluka [A 02/353/2014] NNOCSK-a od 22. oktobra 2014. godine.

32. Dana 12. januara 2017. godine, Apelacioni sud je presudom [AA. br. 320/2016] odbio kao neosnovanu žalbu NNOCSK-a i potvrdio presudu Osnovnog suda.
33. Dana 27. februara 2017. godine, NNOCSK je odlukom [A/02/331/2016] u postupku ponovljenog odlučivanja po uputstvima Osnovnog suda, odlučio da odbije kao neosnovanu žalbu podnositeljke zahteva i ostavio na snazi odluku Ref. ZPD-144/14 Komisije za rešavanje sporova i žalbi KAŠ-a od 18. jula 2014. godine i odluku Ref. ZPD-100/2014 Disciplinske komisije KAŠ-a od 30. maja 2014. godine.
34. Dana 3. aprila 2017. godine, podnositeljka zahteva je podnela tužbu Osnovnom sudu protiv odluke [A/02/331/2016] NNOCSK-a od 27. februara 2017. godine, sa predlogom (i) da se njen tužbeni zahtev usvoji; (ii) da se poništi osporena odluka NNOCSK-a; (iii) da se naloži KAŠ-u da je vrati na poslove i radne zadatke uz nadoknadu ličnih dohodaka za vremenski period od 10. maja 2014. godine pa do vraćanja na posao, sa predviđenom zakonskom kamatom do konačne isplate; i (iv) da naloži KAŠ-u da joj ispuni uslove za rad.
35. Dana 2. novembra 2020. godine, Osnovni sud je presudom [A. br. 595/17] odbio, kao neosnovan, tužbeni zahtev podnositeljke zahteva.
36. Dana 23. decembra 2020. godine, podnositeljka zahteva je uložila žalbu Apelacionom sudu protiv presude Osnovnog suda, zbog bitnih povreda zakonskih odredbi, pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i povrede materijalnog prava, sa predlogom da poništi osporenu presudu i donese odluku da je vrati na radno mesto, kao i da joj se nadoknade svi lični dohoci za vremenski period od dana prestanka radnog odnosa.
37. Dana 31. maja 2022. godine, Apelacioni sud je presudom [AA. br. 1/2021] odbio, kao neosnovanu, žalbu podnositeljke zahteva, dok je presudu [A. br. 595/17] Osnovnog suda od 2. novembra 2020. godine, potvrdio.
38. Dana 18. avgusta 2022. godine, podnositeljka zahteva je podnela Vrhovnom sudu zahtev za vanredno preispitivanje sudske odluke.
39. Dana 3. novembra 2022. godine, Vrhovni sud je presudom [ARJ-UZVP. br. 82/2022] odbio, kao neosnovan, zahtev za vanredno preispitivanje sudske odluke koji je podnela podnositeljka zahteva.

Navodi podnositeljke zahteva

40. Podnositeljka zahteva osporava presudu [ARJ-UZVP. br. 82/2022] Vrhovnog suda od 3. novembra 2022. godine, navodeći da je ista doneta uz povredu njenih osnovnih prava i sloboda zagaranovanih članovima 22. [Direktna primena međunarodnih sporazuma i instrumenata], 23. [Ljudsko dostojanstvo], 27. [Zabrana mučenja, surovog, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja], 24. [Jednakost pred zakonom] i 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje), članovima 13. i 14. EKLJP, članovima 7, 10. i 23. UDLJP, članovima 2, 3, 14. i 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, članovima 1. i 16. Konvencije protiv torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih kazni i postupaka i članovima 2. i 11. Konvencije protiv diskriminacije žena.

41. Podnositeljka zahteva najpre navodi povredu člana 31. Ustava, zbog toga što, kako naglašava, *“Ovom presudom je do ove povrede došlo kao rezultat neutvrđivanja činjeničnog stanja u pogledu uslova za rad od strane Vrhovnog suda, koji je imao dovoljno materijalnih dokaza da na osnovu fotografija i izveštaja Inspektorata rada i Sanitarne inspekcije utvrdi jedno stanje uslova za rad”*. Podnositeljka zahteva dalje navodi, *“smatramo da je svaka odluka poslodavca o otpuštanju tužilje sa posla nesrazmerna u odnosu na uslove za rad. Postupanje prema podnositeljki zahteva kao stranci u postupku od strane suda je potpuno subjektivno i diskriminatorno”*. Podnositeljka zahteva takođe tvrdi da je došlo i do povrede člana 6. EKLJP, zbog toga što, kako ističe, *“Da je presuda Vrhovnog suda, Rev. br. 287/2013 od 18.12.2013. godine, bila izvršena, ne bismo imali povredu člana 6. st. 1 ove Konvencije jer neizvršenje sudskih odluka predstavlja povredu same suštine pravičnog suđenja i načela vladavine prava”*. S tim u vezi, podnositeljka zahteva se poziva na dva predmeta ESLJP-a, odnosno na predmet *Hornsby protiv Grčke* i *Qufaj Co. d.o.o. protiv Albanije*, naglašavajući da su ova dva predmeta uporediva sa njenim predmetom.
42. Što se tiče navodnih povreda člana 24. Ustava, podnositeljka zahteva, u suštini, naglašava da se prema njoj nije ravnopravno postupalo jer su u instituciji dominirali muškarci i da je bila diskriminisana u pogledu pola, te da je zbog toga i podnela tužbu zbog diskriminacije, ali, prema rečima podnositeljke zahteva, *“... sud nije objektivno tretirao dokaze jer je uzeo zdravo za gotovo samo dokaze koje je predočio poslodavac”*. Kada je u pitanju diskriminacija, podnositeljka zahteva takođe tvrdi da je došlo do povrede Konvencije protiv diskriminacije žena, jer, kako ističe, *“Do ove povrede je došlo jer ova Konvencija osuđuje diskriminaciju žena u svim oblicima i njome se ženama pruža sudska zaštita njihovih prava, na ravnopravnoj osnovi sa muškarcima i pruža delotvorna zaštita protiv svake diskriminatorne radnje preduzimanjem mera koje su odgovarajuće za uklanjanje diskriminacije protiv svake osobe, organizacije ili preduzeća koje je sprovodi”*.
43. Podnositeljka zahteva takođe navodi povredu članova 7, 10. i 23. UDLJP-a, naglašavajući da je, *“do povrede ove Deklaracije došlo jer su gore navedenom presudom prekršena načela Deklaracije zbog toga što tužilji nisu obezbeđeni povoljni uslovi za rad od strane poslodavca i kada je tražila svoje zakonsko pravo nije podvrgnuta pravičnom i ravnopravnom suđenju”*. Podnositeljka zahteva dalje navodi povredu članova 2, 3, 14. i 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, tvrdeći da je *“do ove povrede došlo kao posledica povrede prava tužilje kao zaposlene od strane lica koja su obavljala svoje službene funkcije unutar institucije, a ove povrede su podržane i od strane suda, koji nije delovao na njihovom otklanjanju. Smatramo da je sud izvršio otvorenu diskriminaciju prema podnositeljki zahteva kao stranci kada je podržao diskriminaciju koju joj je pričinila institucija poslodavca”*.
44. Podnositeljka zahteva takođe navodi i povredu nekoliko članova Konvencije protiv torture, navodeći sledeće: *“Prema ovoj Konvenciji izraz "tortura" označava svaki akt kojim se jednom licu namerno nanose bol ili teške fizičke ili mentalne patnje u cilju zastrašivanja tog lica ili vršenja pritiska na njega ili iz bilo kojeg drugog razloga zasnovanog na bilo kom obliku diskriminacije, ako taj bol ili te patnje nanosi službeno lice ili na njegov podsticaj ili sa njegovim pristankom. Ako neobezbeđivanje dostojanstvenih uslova za rad ili ponižavajući tretman podnositeljke zahteva od strane poslodavca nije psihička tortura i ponižavajući tretman prema ovoj Konvenciji, kako bi se ovo moglo drugačije nazvati? Svako lice, organizacija ili preduzeće koje je vrši je pogodno za otklanjanje diskriminacije prema njima u odnosu na svako lice, organizaciju ili preduzeće koje je sprovodi”*.

Relevantne ustavne i zakonske odredbe

Ustav Republike Kosovo

Član 24. [Jednakost pred zakonom]

- 1. Pred zakonom su svi jednaki. Svako ima pravo na jednaku zakonsku zaštitu, bez diskriminacije.*
- 2. Niko se ne sme diskriminisati na osnovu rase, boje, pola, jezika, veroispovesti, političkog ili nekog drugog uverenja, nacionalnog ili društvenog porekla, veze sa nekom zajednicom, imovine, ekonomskog ili socijalnog stanja, seksualnog opredeljenja, rođenja, ograničene sposobnosti ili nekog drugog ličnog statusa.*
- 3. Načelo jednakosti pred zakonom ne sprečava sprovođenje i usvajanje privremenih mera, neophodnih za zaštitu i napredak prava pojedinaca i grupa koje nisu jednake. Takve mere se mogu sprovesti samo do ostvarenja cilja radi kojeg su uspostavljene.*

Član 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]

- “1. Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.*
- 2. Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda”.*
[...]

ZAKON BR. 03/L-149 O CIVILNOJ SLUŽBI REPUBLIKE KOSOVO

Član 59. Dolazak na posao

- 1. Civilni službenici su obavezni da budu prisutni na radnom mestu na osnovu uslova njihovog naimenovanja i tokom radnog vremena određenim za funkcionisanje institucije zapošljavanja. Civilni službenici su obavezni da poštuju radno vreme i da ga koriste za izvršavanje određenih zadataka.*
- 2. Civilni službenici su obavezni da obaveste svoje pretpostavljene o svakom odsustvu sa posla i da dobiju odobrenje o svakom udaljavanju sa radnog mesta. Neobaveštavanje i/ili nedostatak prethodnog obaveštavanja sa radnog mesta smatraće se napuštanje radnog mesta i kažnjava se shodno zakonu.*

Prihvatljivost zahteva

45. Sud prvo ocenjuje da li je podnositeljka zahteva ispunila uslove prihvatljivosti koji su utvrđeni u Ustavu i dalje predviđeni u Zakonu i Poslovniku.
46. U tom smislu, Sud se poziva na stavove 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, kojima je utvrđeno:

Član 113.
[Jurisdikcija i ovlašćene strane]

“1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom”.

[...]

47. Sud u nastavku razmatra da li je podnositeljka zahteva ispunila uslove prihvatljivosti koji su dalje utvrđeni u Zakonu, odnosno članovima 47, 48. i 49. Zakona, kojima je propisano:

Član 47.
[Individualni zahtevi]

“1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.

2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva”.

Član 48.
[Tačnost podneska]

“Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode su mu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori”.

Član 49.
[Rokovi]

“Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku. U svim ostalim slučajevima, rok počinje na dan javnog objavljivanja odluke ili akta...”.

48. Međutim, pored toga, Sud razmatra i da li je podnositeljka zahteva ispunila uslove prihvatljivosti utvrđene u pravilu 34. [Kriterijumi prihvatljivosti], odnosno u potpravilima (1) (b) i (2) pravila 34. Poslovnika, kojima je utvrđeno:

“(1) Sud može smatrati zahtev prihvatljivim:

(...)

(b) sako su iscrpljena sva delotvorna pravna sredstva utvrđena zakonom protiv osporenog akta”.

(2) Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim ako je zahtev očigledno neosnovan kada podnosilac/teljka zahteva nije dovoljno dokazao/la i potkrepio/la svoju tvrdnju”.

49. Sud primećuje da se ovde radi o dva postupka, odnosno (i) postupku povodom žalbe podnositeljke zahteva u odnosu na disciplinsku meru “pismena opomena” i (ii) postupku povodom žalbe podnositeljke zahteva u odnosu na disciplinsku meru “prestanak radnog odnosa”.

(i) Što se tiče prvog postupka povodom žalbe podnositeljke zahteva u odnosu na disciplinsku meru “pismena opomena”

50. Sud najpre naglašava da je podnositeljka zahteva ovlašćena strana, koja osporava akt javnog organa. Međutim, Sud podseća da pravilo o iscrpljivanju pravnih sredstava, shodno članu 113.7 Ustava, članu 47. Zakona i pravilu 34 (1) (b) Poslovnika, obavezuje one koji žele da iznesu svoj slučaj pred Ustavnim sudom da moraju prvo da iskoriste delotvorna pravna sredstva koja su im na raspolaganju u skladu sa zakonom protiv osporene presude ili odluke.
51. Na taj način se redovnim sudovima daje mogućnost da isprave svoje greške tokom redovnog sudskog postupka pre nego što predmet dođe pred Ustavni sud. Ovo pravilo je zasnovano na pretpostavci koja je izražena u članu 32. Ustava i članu 13. EKLJP, da u domaćem zakonodavstvu postoje pravna sredstva na raspolaganju koja se mogu iskoristiti pred redovnim sudovima u odnosu na navodne povrede, bez obzira na to da li su odredbe EKLJP ugrađene u nacionalni zakon ili ne (vidi predmet ESLJP-a, *inter alia*, [Aksoy protiv Turske](#), br. 21987/93, presuda od 18. decembra 1996. godine, stav 51; vidi, takođe, između ostalog, slučajeve Suda: [KI67/19](#), podnosilac *Hajrije Rina Zhitiya Ajeti*, rešenje o neprihvatljivosti od 30. septembra 2019. godine, stav 34; [KI09/19](#), podnosilac *Leutrim Hajdari*, rešenje o neprihvatljivosti od 16. marta 2020. godine, stav 36; i [KI178/21](#), podnosilac *Agim Stublla*, rešenje o neprihvatljivosti od 11. februara 2022. godine, stav 26).
52. Načelo je da mehanizam zaštite koji je uspostavljen od strane Ustavnog suda bude supsidijaran u odnosu na redovan sistem sudstva kojim se štite ljudska prava (vidi, slučajeve Suda br. [KI15/16](#), podnosilac zahteva *Ramadan Muja*, rešenje o neprihvatljivosti od 16. marta 2016. godine, stav 42; i [KI178/21](#), citiran iznad, stav 27).
53. Na osnovu člana 113.7 Ustava, podnosilac zahteva bi trebalo da ima redovan put do pravnih sredstava koja su dostupna i dovoljna da osiguraju mogućnost da se isprave navodne povrede. Postojanje pravnih sredstava u pitanju mora biti dovoljno sigurno ne samo u teoriji, nego i u praksi, a ako to nije tako, tada će tim pravnim sredstvima nedostajati potrebna dostupnost i delotvornost (vidi, predmete ESLJP-a, *inter alia*, [Vernillo protiv Francuske](#), br. 11889/85, presuda od 20. februara 1991. godine, stav 27, i [Dalia protiv Francuske](#), br. 26102/95, presuda od 19. februara 1998. godine, stav 38).
54. Na Sudu je da ispita da li su pravna sredstva iscrpljena i da li je pravno sredstvo na raspolaganju bilo delotvorno u teoriji i praksi u relevantno vreme, to jest da je bilo dostupno, da je moglo ispraviti povrede u odnosu na prigovore podnosioca zahteva kao i da je pružalo razumne izgleda za uspeh (vidi predmet ESLJP-a, *inter alia*, [Civet protiv Francuske](#), br. 29340/95, presuda od 28. septembra 1999. godine, stavovi 42-44; i slučaj Suda, [KI178/21](#), citiran iznad, stav 29).
55. Međutim, kada je pravno sredstvo predviđeno zakonom, na podnosiocu zahteva je da dokaže da je pravno sredstvo predviđeno zakonom zaista iscrpljeno ili da je iz određenog razloga bilo nedostupno i nedelotvorno u konkretnim okolnostima predmeta ili da su postojale posebne okolnosti zbog kojih je on ili ona bio/la oslobođen/a uslova iscrpljivanja pravnih sredstava.
56. Vrativši se na konkretan slučaj, proizilazi da je podnositeljka zahteva nakon prijema odluke [A 02/268/2014] NNOCSSK-a od 8. jula 2014. godine, podnela žalbu Osnovnom sudu, ali Sud iz spisa predmeta primećuje da podnositeljka zahteva nije priložila nijednu odluku sudova i da nije jasno da li je stvar rešena pred redovnim sudovima. S tim u vezi, Sud naglašava činjenicu da su svi navodi podnositeljke zahteva o povredama

zakona od strane NNOCSK-a, mogli biti ispitani tokom redovnog postupka od strane redovnih sudova.

57. Prema tome, Sud nalazi da je podnositeljka zahteva podnela svoj zahtev Ustavnom sudu pre nego što je iscrpela sva delotvorna pravna sredstva, odnosno da u domaćem zakonodavstvu postoje delotvorna pravna sredstva koja su bila na raspolaganju pred redovnim sudovima u odnosu na navodnu povredu.
58. Stoga, s tim u vezi, Sud, na osnovu svoje sudske prakse, naglašava da se u slučaju da podnosioci zahteva ne iscrpe delotvorna pravna sredstva predviđena zakonom, onda zahtevi podnosioca zahteva pred Sudom smatraju neiscrpljenim (vidi, u ovom kontekstu, slučaj Suda [KI193/20](#), podnosilac *Bujar Hoti*, rešenje o neprihvatljivosti od 17. maja 2021. godine, stav 29).
59. Sud naglašava da ovo rešenje o neprihvatljivosti ne sprečava podnositeljku zahteva da ubuduće ponovo podnese ustavni zahtev u zakonskom roku od 4 (četiri) meseca od dana kada je primila poslednju odluku od redovnih sudova. Ovom odlukom Suda je utvrđeno da je za sada zahtev podnositeljke preuranjen iz razloga što su važećim zakonodavstvom predviđena delotvorna pravna sredstva kojima podnosilac zahteva može da traži zaštitu svojih zakonskih i ustavnih prava.

(ii) Što se tiče drugog postupka u odnosu na disciplinsku meru “prestanak radnog odnosa”

60. Što se tiče ispunjenja gore navedenih uslova, Sud ocenjuje da je u vezi sa ovim postupkom podnositeljka zahteva: ovlašćena strana u smislu člana 113.7 Ustava; da osporava ustavnost akta javnog organa, odnosno presudu [ARJ-UZVP. br. 82/2022] Vrhovnog suda od 3. novembra 2022. godine; da je iscrpela sva pravna sredstva na raspolaganju, u skladu sa članom 113.7 Ustava i članom 47.2 Zakona; da je precizirala prava zagarantovana Ustavom, za koja tvrdi da su joj povređena, u skladu sa zahtevima iz člana 48. Zakona; i da je podnela svoj zahtev u zakonskom roku od 4 (četiri) meseca koji je predviđen članom 49. Zakona.
61. Sud podseća da pravilo 34 (2) Poslovnika o radu Suda, zasnovano na sudskoj praksi ESLJP-a, kao i sudskoj praksi Suda, omogućava poslednje pomenutom da proglasi zahteve neprihvatljivim iz razloga koji se odnose na meritum slučaja. Tačnije, na osnovu ovog pravila, Sud može da proglasi zahtev neprihvatljivim na osnovu i nakon ocene njegovog merituma, odnosno ako isti smatra da je sadržaj zahteva očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, kao što je propisano u stavu 2. pravila 34. Poslovnika (vidi slučaj [KIo4/21](#), podnositeljka *Nexhmije Makolli*, rešenje o neprihvatljivosti od 12. maja 2021. godine, stav 26; vidi, takođe, slučaj [KI175/20](#), podnosilac *Kosovska agencija za privatizaciju*, rešenje o neprihvatljivosti od 27. aprila 2021. godine, stav 37).
62. Na osnovu sudske prakse ESLJP-a, ali i Suda, zahtev se može proglasiti neprihvatljivim kao “očigledno neosnovan” u celini ili samo u odnosu na određeni navod koji zahtev može sadržati. S tim u vezi, tačnije je nazivati ih “očigledno neosnovanim navodima”. Poslednje pomenuti se na osnovu sudske prakse ESLJP-a, mogu svrstati u četiri različite grupe: (i) navodi koji se kvalifikuju kao navodi “*četvrtog stepena*”; (ii) navodi koje karakteriše “*jasno ili očigledno odsustvo povrede*”; (iii) “*nepotkrepljeni ili neobrazloženi*” navodi, onda kada je ispunjen jedan od dva podkriterijuma, i to: a) kada podnosilac/teljka zahteva jednostavno navede jednu ili više odredaba EKLJP-a ili Ustava, ne objašnjavajući pritom na koji su način one prekršene, osim ukoliko je na osnovu činjenica i okolnosti predmeta povreda Ustava i

EKLJP sasvim očigledna (vidi, predmet ESLJP [Trofimchuk protiv Ukrajine](#), br. 4241/03, odluka od 31. maja 2005. godine; vidi takođe [Baillard protiv Francuske](#), br. 6032/04, odluka od 25. septembra 2008. godine); i b) kada podnosilac/teljka zahteva propusti ili odbije da predoči materijalne dokaze kojima bi potkrepio/la svoje navode (to naročito važi za odluke sudova ili drugih domaćih vlasti), osim ukoliko postoje izuzetne okolnosti koje su van njegove/njene kontrole i koje ga/je sprečavaju da to učini (na primer, ako zatvorske vlasti odbiju da predoče Sudu dokumente iz spisa predmeta zatvorenika o kome je reč) ili ako Sud sam ne odluči drugačije (vidi, slučaj Suda [KI166/20](#), podnosilac *Ministarstvo rada i socijalne zaštite*, rešenje o neprihvatljivosti od 5. januara 2021. godine, stav 43), i na kraju, (iv) “konfuzni i nejasni” navodi (vidi, predmete ESLJP-a [Kemache protiv Francuske](#), br. 17621/91, presuda od 24. novembra 1994. godine, kategorija (i), [Juta Mentzen protiv Litvanije](#), br. 71074/01, odluka od 7. decembra 2004. godine, kategorija (ii) i [Trofimchuk protiv Ukrajine](#), predstavka br. 4241/03, kategorija (iii)).

63. U ovom kontekstu i u nastavku teksta, prilikom ocene da li je zahtev očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, Sud će najpre podsetiti na suštinu slučaja sadržanog u ovom zahtevu i na relevantne navode podnosioca zahteva, pri čijoj oceni će Sud primeniti standarde sudske prakse ESLJP-a, u skladu sa kojom je on, na osnovu člana 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava, dužan da tumači osnovna prava i slobode zagarantovane Ustavom (vidi slučaj [KIO4/21](#), citiran iznad, stav 28).
64. Okolnosti konkretnog slučaja proizilaze iz zahteva podnositeljke zahteva da bude vraćena na svoje radno mesto u KAŠ-u. Podnositeljka zahteva je bila zaposlena u KAŠ-u u Peći na radnom mestu službenika za ekonomske poslove. Direktor KAŠ-a u Peći joj je izrekao pismenu opomenu zbog toga što je napustila radno mesto, a da nije opravdala svoj odlazak. Nakon tri pismene opomene koje joj je izrekao, direktor KAŠ-a u Peći je podneo Disciplinskoj komisiji KAŠ-a zahtev za pokretanje disciplinskog postupka protiv podnositeljke zahteva. Disciplinska komisija KAŠ-a je izrekla podnositeljki zahteva disciplinsku meru “prestanak radnog odnosa”. Podnositeljka zahteva je protiv odluke Disciplinske komisije uložila žalbu Komisiji za rešavanje sporova i žalbi KAŠ-a, a ova poslednja je odbila njenu žalbu i potvrdila odluku Disciplinske komisije. Podnositeljka zahteva je izjavila žalbu NNOCSK-u protiv odluke Komisije za žalbe, ali je njena žalba odbijena. Podnositeljka zahteva je podnela Osnovnom sudu tužbu protiv odluke NNOCSK-a, kojom prilikom je njena tužba usvojena, a predmet vraćen NNOCSK-u na ponovno suđenje i odlučivanje. Protiv odluke Osnovnog suda, NNOCSK je uložio žalbu Apelacionom sudu, a ovaj je odbio žalbu kao neosnovanu i potvrdio odluku Osnovnog suda. U postupku ponovnog odlučivanja, NNOCSK je ponovo odlučio da odbije žalbu podnositeljke zahteva i ostavio na snazi odluku Komisije za rešavanje sporova i žalbi. Podnositeljka zahteva je ponovo protiv odluke NNOCSK-a podnela tužbu Osnovnom sudu, koja tužba je odbijena od strane Osnovnog suda. Protiv odluke Osnovnog suda, podnositeljka zahteva je izjavila žalbu Apelacionom sudu, a ovaj poslednji je odbio njenu žalbu kao neosnovanu i potvrdio odluku Osnovnog suda. Podnositeljka zahteva je podnela Vrhovnom sudu zahtev za vanredno preispitivanje sudske odluke kojim je osporila odluku Apelacionog suda, a Vrhovni sud je odbio taj zahtev kao neosnovan.
65. Sud primećuje da je suština navoda podnositeljke zahteva povezana sa tvrdnjama o povredi prava na pravično suđenje, dovodeći ih u vezu sa pogrešnim utvrđivanjem činjenica od strane Vrhovnog suda. Sud ocenjuje da takvi navodi pokreću pitanja iz člana 31. Ustava i člana 6.1 EKLJP, koja će Sud analizirati u skladu sa standardima sudske prakse ESLJP-a, u saglasnosti sa kojom je on, na osnovu člana 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava, dužan da tumači osnovna ljudska prava i slobode zagarantovane Ustavom.

66. Sud će najpre ispitati navode podnositeljke zahteva koji se odnose na tvrdnje o povredi člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP, nakon čega će nastaviti sa ostalim navodima.

Navodi koji se odnose na povredu člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP

67. Sud primećuje da se suština žalbe podnositeljke zahteva sastoji u tvrdnji da su redovni sudovi povredili član 31. Ustava iz razloga što su svoje odluke zasnovali na pogrešnom tumačenju činjenica, obrazloživši, “... *Ovom presudom je do ove povrede došlo kao rezultat neutvrđivanja činjeničnog stanja u pogledu uslova za rad od strane Vrhovnog suda, koji je imao dovoljno materijalnih dokaza da na osnovu fotografija i izveštaja Inspektorata rada i Sanitarne inspekcije utvrdi jedno stanje uslova za rad*”.
68. Sud primećuje da se suština navoda podnositeljke zahteva odnosi na pogrešno utvrđeno činjenično stanje i pogrešno tumačenje važećih zakona od strane redovnih sudova.
69. S tim u vezi, Sud je, na osnovu sudske prakse ESLJP-a, ali uzimajući u obzir i njene karakteristike koje su utvrđene u EKLJP, kao i načelo supsidijarnosti i doktrinu četvrtog stepena, dosledno isticao razliku između “ustavnosti” i “zakonitosti” i naglašavao da nije njegov zadatak da se bavi činjeničnim greškama ili pogrešnim tumačenjem i pogrešnom primenom zakona koje je navodno počinio neki redovni sud, osim ukoliko su, i u meri u kojoj su, takvim greškama mogla biti povređena prava i slobode zaštićene Ustavom i/ili EKLJP (vidi, u ovom kontekstu, slučajeve Suda [KI179/18](#), podnosilac *Belgijzar Latifi*, rešenje o neprihvatljivosti od 23. jula 2020. godine, stav 68; [KI49/19](#), podnosilac *Akcionarsko društvo Limak Kosovo International Airport A.D.*, “*Adem Jashari*”, rešenje od 31. oktobra 2019. godine, stav 47; [KI56/17](#), podnositeljka *Lumturije Murtezaj*, rešenje o neprihvatljivosti od 18. decembra 2017. godine, stav 35; i [KI154/17](#) i [KI05/18](#), podnosioci *Basri Deva*, *Afërdita Deva* i *Društvo sa ograničenom odgovornošću “Barbas”*, rešenje o neprihvatljivosti od 12. avgusta 2019. godine, stav 60, i nedavno, slučaj [KI76/21](#), podnosilac *Qemajl Babuni*, rešenje od 10. novembra 2021. godine, stav 34).
70. Sud je takođe dosledno ukazivao da nije uloga ovog Suda da preispituje nalaze redovnih sudova koji se odnose na činjenično stanje i primenu materijalnog prava i da on sam ne može da ocenjuje zakon koji je opredelio neki redovni sud da donese jednu određenu odluku za razliku od drugih koje je mogao da donese. Da nije tako, Sud bi postupao kao sud “četvrtog stepena”, čime bi zanemario granice koje su postavljene za njegovu nadležnost (vidi, u ovom kontekstu, predmet ESLJP-a [García Ruiz protiv Španije](#), br. 30544/96, presuda od 21. januara 1999. godine, stav 28 i tu korišćene reference; vidi, takođe, slučajeve Suda [KI49/19](#), citiran iznad, stav 48; i [KI154/17](#) i [KI05/18](#), citiran iznad, stav 61, i nedavno, slučaj [KI76/21](#), podnosilac *Qemajl Babuni*, rešenje od 10. novembra 2021. godine, stav 35).
71. Sud primećuje da su redovni sudovi detaljno obrazložili na osnovu kojih dokaza i na osnovu kojih materijalnih odredbi su doneli relevantne presude, odgovarajući na navode podnositeljke zahteva koji se odnose na pogrešno utvrđeno činjenično stanje i pogrešnu primenu materijalnog prava.
72. Apelacioni sud je presudom [AA. br. 1/2021]: (i) odbio, kao neosnovanu, žalbu podnositeljke zahteva i (ii) potvrdio presudu [A. br. 595/17] Osnovnog suda od 2. novembra 2020. godine. U nastavku obrazloženja te presude, Apelacioni sud je naglasio: “*Polazeći od ovakvog stanja stvari, po oceni žalbenog veća, osporena*

presuda je jasna i razumljiva i sadrži dovoljno razloga za odlučne činjenice, koje uvažava i žalbeno veće, ocenivši da je i materijalno pravo pravilno primenjeno, kada se tuženi i organ za zapošljavanje oslonio na odredbu člana 59. Zakona br. 03/L-149 o civilnoj službi Kosova, kojim je utvrđeno, "1. Civilni službenici su obavezni da budu prisutni na radnom mestu na osnovu uslova njihovog naimenovanja i tokom radnog vremena određenim za funkcionisanje institucije zapošljavanja. Civilni službenici su obavezni da poštuju radno vreme i da ga koriste za izvršavanje određenih zadataka. 2. Civilni službenici su obavezni da obaveste svoje pretpostavljene o svakom odsustvu sa posla i da dobiju odobrenje o svakom udaljavanju sa radnog mesta. Neobaveštavanje i/ili nedostatak prethodnog obaveštavanja sa radnog mesta smatraće se napuštanje radnog mesta i kažnjava se shodno zakonu" i kada se oslonio na član 4. stav 3. Uredbe br. 05/2010 o radnom vremenu, kojim je utvrđeno da "Radno vreme civilnih službenika, otpočne od 08:00 časova do 16:00 časova, osim određenim pojedinačno prema slučajevima dotičnih institucija". U tom smislu, žalbeno veće ocenjuje da je tuženi pravilno odlučio kada je utvrdio da je tužilja zbog težih povreda radnih obaveza, kao što su: nepoštovanje radnog vremena, neobaveštavanje o izostanku sa posla, napuštanje radnog mesta bez prethodne najave i odobrenja, kao i nepopravljanje ni nakon izricanja tri opomene od strane poslodavca, Disciplinska komisija Kosovske agencije za šume u Peći, odlukom od 30.05.2014. godine, pravilno odlučila kada je tužilji izrekla disciplinsku meru „prestanak radnog odnosa“ bez nanošenja štete ili odbijanja prava na penziju”.

73. Povodom navoda podnositeljke zahteva odlučio je i Vrhovni sud, koji je presudom [ARJ-UZVP. br. 82/2022] odbio, kao neosnovan, zahtev za vanredno preispitivanje sudske odluke podnet protiv presude Apelacionog suda, navodeći da prihvata kao pravilan i zakonit stav drugostepenog suda i da ista nije zahvaćena bitnim povredama odredaba upravnog postupka, niti pogrešnom primenom materijalnog prava. Vrhovni sud je našao da je materijalno pravo pravilno i zakonito primenjeno u odnosu na dokazano činjenično stanje, te navodi: "Iz dokaza u spisima predmeta proizilazi da je mera koju je izrekao tuženi došla kao rezultat tri pismene opomene (pod brojem Ref: PE/APK-284/2014 od 10.04.2014. godine; Ref: PE/APK-294/2014 od 18.04.2014. godine; Ref: PE/APK -311/2014 od 25.04.2014. godine) od strane direktora Koordinacione kancelarije Kosovske agencije za šume u Peći, zbog nepoštovanja radnog vremena, zbog čega je tuženi s pravom izrekao tužilji disciplinsku meru "prestanak radnog odnosa bez nanošenja štete ili odbijanja prava na penziju". Sa svega napred navedenog, ovaj sud utvrđuje da do izricanja gore navedene mere od strane tuženog nije došlo odmah, već tek nakon izricanja tri uzastopne pismene opomene. Na osnovu obrazaca o dolascima i odlascima sa posla za mesec april 2014. godine, odnosno za datume 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 25, 28, 29. i 30.04.2014. godine i na osnovu ovih datuma je utvrdio da je tužilja na dane 02, 03, 04, 07, 08, 10, 11, 15, 17, 18, 22, 23, 24, 25, 28, 29. i 30.04.2014. godine, evidentirana i popisala na listi samo na početku radnog vremena u 08:00 h, a nema evidencije o njenom potpisu o odlasku sa posla. Ova činjenica je potvrđena i u zvaničnim izveštajima Inspektorata rada br. 03039 od 15.04.2014. godine i br. 00629 od 13.05.2014. godine, kojim se konstatuje da je izvršena inspekcija na radnom mestu tužilje u pogledu uslova za rad, ali u oba slučaja tužilja nije bila prisutna na radnom mestu i kancelarija je bila zatvorena. Na osnovu napred navedenog, ovaj sud smatra da su ove radnje tužilje u suprotnosti sa članom 59. stavovi 1. i 2. Zakona o civilnoj službi Kosova i članom 4. stav 3. Uredbe br. 05/2010 o radnom vremenu i da je tužilja svojim stalnim odsustvom sa radnog mesta učinila težu povredu radnih obaveza".
74. Sa svega napred navedenog, Sud ocenjuje da je pitanje utvrđivanja činjeničnog stanja stvar koju rešavaju redovni sudovi u okviru svojih dužnosti i prerogativa za utvrđivanje činjeničnog stanja i primenu materijalnog i procesnog prava u

pojedinačnim slučajevima i da se s tim u vezi ne može reći da su povređene procesne garancije iz člana 31. Ustava. Pored toga, redovni sudovi su objasnili da su radnje podnositeljke zahteva bile u suprotnosti sa Zakonom o civilnoj službi i da su mere protiv nje preduzete na osnovu važećih zakonskih odredbi.

75. Sud ne primećuje očigledno proizvoljnu primenu zakona ili činjenica, očigledno nerazuman zaključak postupaka ili pak nedostatak logičkog odnosa između utvrđenih činjenica i primene relevantnih zakonskih odredbi u odnosu na te činjenice. Zapravo, na osnovu osporenih odluka redovnih sudova, Sud ocenjuje da su redovni sudovi dali dovoljno obrazloženje.
76. Shodno tome, Sud utvrđuje da je podnositeljka zahteva imala mogućnost da ostvari pogodnosti kontradiktornog postupka i da je imala mogućnost da u raznim fazama postupka iznese tvrdnje i dokaze koje je smatrala bitnim za svoj predmet; da je imala priliku da delotvorno pobija tvrdnje i dokaze koje je iznela protivna strana; da su redovni sudovi saslušali i ispitali sve njegove tvrdnje, koje su, objektivno gledano, bile bitne za rešenje predmeta; da su činjenični i pravni razlozi za pobijanu odluku detaljno izneti i da je iz tog razloga, postupak, gledano u celini, bili pravičan (vidi, *mutatis mutandis*, presuda ESLJP-a od 21. januara 1999. godine, [García Ruiz protiv Španije](#), br. 30544/96, stavovi 29 i 30; vidi, takođe, slučaj Suda [KI22/19](#), podnosilac *Sabit Ilazi*, rešenje o neprihvatljivosti od 7. juna 2019. godine, stav 42).
77. Sud naglašava da u okolnostima konkretnog slučaja, podnositeljka zahteva povodom svojih navoda o povredi člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP, kao rezultat pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, ističe da su redovni sudovi pravilno protumačili činjenice, ali ni na koji način ne potkrepljuje niti argumentuje pred Sudom, kako je ovo tumačenje od strane redovnih sudova, moglo da bude “*očigledno pogrešno*” i rezultirati “*proizvoljnim*” ili “*očigledno nerazumnim zaključcima*” za podnositeljku zahteva ili da postupci pred redovnim sudovima, u celini, možda nisu bili pravični ili čak proizvoljni. Pored toga, Sud ocenjuje da su redovni sudovi uzeli u obzir sve činjenice i okolnosti slučaja i navode podnositeljke zahteva i da su iste jasno obrazložili (vidi slučajeve Suda [KI64/20](#), podnosilac *Asllan Meka*, rešenje o neprihvatljivosti od 3. avgusta 2020. godine, stav 41; i [KI22/19](#), citiran iznad, stav 43).
78. S obzirom na navedeno, Sud ocenjuje da su redovni sudovi detaljno obrazložili navode podnositeljke zahteva, kada je na osnovu izvedenih dokaza utvrđeno da navodi podnositeljke zahteva ne stoje i iz tog razloga su isti proglašeni neosnovanim. Sa svega napred navedenog, Sud naglašava da podnositeljka zahteva nije uspeła da svoje navode o povredi prava zagaranтованиh Ustavom iznese na nivou ustavnosti.
79. Shodno tome, Sud zaključuje da navodi podnositeljke zahteva o povredi prava na pravično i nepristrasno suđenje usled pogrešnog utvrđivanja činjeničnog stanja, zagaranтованог članom 31. Ustava i članom 6. EKLJP, predstavljaju (i) navode koji spadaju u kategoriju navoda “*četvrtog stepena*” i da su ovi navodi podnositeljke zahteva, kao takvi, očigledno neosnovani na ustavnim osnovama, kako je utvrđeno u stavu (2) pravila 34. Poslovnika.

Povodom ostalih navoda

80. Što se tiče navoda o povredi prava zagaranтованиh članovima 22, 23, 24. i 27. Ustava i pojedinim članovima određenih gore navedenih međunarodnih konvencija, Sud podseća da prema dobro ustanovljenoj sudskoj praksi ESLJP-a, Sud proglašava zahtev neprihvatljivim kao očigledno neosnovan u skladu sa kriterijumom (iii) “*nepotkrepljenih ili neobrazloženih*” navoda kada je ispunjen jedan od dva karakteristična uslova, odnosno:

- a) kada podnosilac/teljka zahteva jednostavno navede jednu ili nekoliko odredbi Konvencije ili Ustava, ne objašnjavajući pritom na koji su način one povređene, osim ukoliko je na osnovu činjenica ili okolnosti predmeta povreda sasvim očigledna (vidi, u tom pogledu, predmet ESLJP-a Trofimchuk protiv Ukrajine (odluka) br. 4241/03 od 31. maja 2005. godine, vidi, takođe, slučaj Baillard protiv Francuske (odluka) br. 6032/04 od 25. septembra 2008. godine);
 - b) kada podnosilac/teljka zahteva propusti ili odbije da predoči materijalne dokaze kojima bi potkrepio/la svoje navode (to naročito važi za odluke sudova ili drugih domaćih vlasti), osim ukoliko postoje izuzetne okolnosti koje su van njegove/njene kontrole i koje ga/je sprečavaju da to učini (na primer, ako zatvorske vlasti odbiju da predoče sudu dokumente iz spisa predmeta zatvorenika o kome je reč) ili ako sam sud ne odluči drugačije.
81. Kao što je prethodno navedeno, podnositeljka zahteva tvrdi da su osporenim presudom Vrhovnog suda povređena njena prava zagarantovana članovima 22, 23, 24. i 27. Ustava i pojedinim članovima nekoliko gore navedenih međunarodnih konvencija. Međutim, podnositeljka zahteva samo pominje relevantne članove na taj način što ih citira, ali ne razrađuje dodatno kako je i zašto došlo do povrede ovih relevantnih članova Ustava. Sud podseća da je dosledno naglašavao da samo pozivanje i pominjanje članova Ustava i EKLJP nije dovoljno da se izgradi argumentovana tvrdnja o ustavnoj povredi. Kada se tvrde takve povrede Ustava, podnosioci zahteva moraju da obezbede obrazložene navode i ubedljive argumente (vidi, u ovom kontekstu, slučajeve Ustavnog suda KI187/18 i KI 11/19, podnosilac: *Muhamet Idrizi*, rešenje o neprihvatljivosti od 29. jula 2019. godine, stav 73; KI125/19 podnosilac: *Ismajl Bajgora*, rešenje o neprihvatljivosti od 11. marta 2020. godine, stav 63; i nedavno, slučaj KI175/20, podnosilac: *Kosovska agencija za privatizaciju*, rešenje o neprihvatljivosti od 26. marta 2021. godine, stavovi 79-82).
 82. Sledom navedenog, Sud smatra da je svoj navod o povredi ovih članova Ustava i konvencija, podnositeljka zahteva zapravo izložila na osnovu člana 31. Ustava, dovodeći u vezu povredu ovih osnovnih prava sa time da činjenice nisu pravilno ocenjene od strane sudova, zbog čega je Sud na osnovu napred navedenog utvrdio da se u ovom delu zahtev mora proglasiti očigledno neosnovanim na ustavnim osnovama i samim tim neprihvatljivim iz gore navedenih razloga.
 83. Shodno tome, Sud utvrđuje da u odnosu na ove navode podnositeljke zahteva, Sud zaključuje da se ovaj deo zahteva mora proglasiti neprihvatljivim kao očigledno neosnovan iz razloga što ovi navodi spadaju u kategoriju (iii) "*nepotkrepljenih ili neobrazloženih*" navoda, zbog toga što je podnositeljka zahteva jednostavno citirala članove Ustava, ne objašnjavajući pritom kako su oni povređeni. Prema tome, isti su očigledno neosnovani na ustavnim osnovama, kako je utvrđeno u stavu (2) pravila 39. Poslovnika.

Zaključak

84. U rezimeu, Sud, s obzirom na sva gore navedena izlaganja i utvrđenja, zaključuje da se navodi podnositeljke zahteva koji se odnose na prvi postupak, moraju proglasiti neprihvatljivim u skladu sa pravilom 34 (1) (b) Poslovnika, zbog neiscrpljivanja pravnih sredstava.
85. Što se tiče navoda o povredi člana 31. Ustava i člana 6.1 EKLJP, ovi navodi spadaju u prvu (i) kategoriju navoda "*četvrtog stepena*", pa se stoga isti moraju proglasiti

očigledno neosnovanim na ustavnim osnovama, u skladu sa pravilom 34 (2) Poslovnika. Što se pak tiče ostalih navoda, isti se moraju proglasiti neprihvatljivim kao očigledno neosnovani iz razloga što se ovi navodi kvalifikuju kao navodi koji spadaju u kategoriju (iii) "nepotkrepljenih ili neobrazloženih" navoda.

86. Shodno tome, zahtev se u celosti mora proglasiti neprihvatljivim.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa članom 113.1 i 113.7 Ustava, članovima 20. i 47. Zakona i pravilima 34 (1) (b) i (2) i 48 (1) (b) Poslovnika, na svojoj sednici održanoj dana 30. januara 2024. godine, jednoglasno

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA DOSTAVI ovo rešenje strankama;
- III. DA OBJAVI ovo rešenje u Službenom listu, u skladu sa članom 20.4 Zakona;
- IV. Ovo rešenje stupa na snagu danom objavljivanja u Službenom listu Republike Kosovo u skladu sa stavom 5. člana 20. Zakona.

Sudija izvestilac

Enver Peci

Predsednica Ustavnog suda

Gresa Caka-Nimani

